

# Lasten ensiapu

Krista Puustinen



2021

Opiskelija ylläpitää ja edistää turvallisuutta,  
työkykyään ja työhyvinvointiaan.

*Opiskelija ehkäisee lasten tapaturmia ja  
antaa ensiavun*



Tavallisimpia puremahaavojen aiheuttajia ovat koirat ja kissat

# Puremat ja pistot

- Puremat ja pistot ovat tavallisesti vaarattomia, vaikka saattavatkin aiheuttaa erilaisia oireita
- Useimmiten oireet menevät nopeasti ohi ja niitä voidaan lievittää yksinkertaisilla toimilla
- Allergiselle henkilölle oireet ovat yleensä voimakkaampia ja kestävät kauemmin
- Joissakin tapauksissa purema tai pisto voi aiheuttaa jopa hengenvaaran



# Puremat

- Eläimen tai joskus ihmisen purressa iho ja joskus myös sen alla olevat kudokset vaurioituvat
- Ihon mennessä rikki haavaan voi joutua purijan suusta bakteereita tai viruksia
  - Aina käynti lääkärissä
- Tavallisesti purema haavoja aiheuttavat
  - Koira
  - Kissa
  - Ihminen
- Luonnon eläimien purema haavat on harvinaisempia
  - Poikkeuksena kyykäärme → myrkyllisyys
- Jäykkäkouristus vaara
  - Jäykkäkouristus rokotus voimassa 10 vuotta



# Kyyn purema

- Kyy on ainoa luonnonvarainen myrkyllinen käärme Suomessa
- Sen purema on vaarallinen kaikille, mutta erityisesti lapsille, raskaana oleville, sairaille, vanhuksille ja allergisille henkilöille
- Oireet kyyn puremassa
  - Pienet purema jäljet iholla
  - Turvotus
  - Mustelma
  - Yleisoireena pahoinvointi
- Ensiapu
  - Viilennä puremakohdtaa
  - Älä liikuta tarpeettomasti raajaa, jossa purema on
  - Ota kyypakkauksesta kortisonitabletteja ohjeen mukaan
  - Hankkiudu lääkärin hoitoon
  - Mikäli ilmenee vakavia allergisia oireita, soita 112



# Hyönteisten pistot

- Hyönteisten pistot aiheuttavat erilaisia vaivoja
  - Ihon punoitus
  - Kutina
  - Kipu
- Hyönteisten erittämä myrkkyy tai niiden sylki voi aiheuttaa allergiselle henkilölle reaktioita
  - Voivat kestää pitkäänkin
- Etenkin mehiläisten tai ampiaisten pistot voivat aiheuttaa pahoja reaktioita
- Antihistamiinilavalmisteista on usein apua kutinaan, jota voi lievittää myös erityisellä hydrokortisonivoiteella
  - Ei saa laittaa limakalvoille tai rikkiinäselle iholle



# Ampiaisten, mehiläisten, kimalaisten pistot

- Ampiaisten tai mehiläisten pistäessä saatu myrkky aiheuttaa lähes kaikille ihon punoitusta ja turvotusta
  - Myrkylle herkistyneissä ihmisissä pisto voi aiheuttaa myös voimakkaan allergisen reaktion
- Kimalaisen pisto ei ole yhtä vaarallinen
- Ampiaisen pistin ei jää kiinni pistokohtaan
- Mehiläisen pistin ja myrkkypussi irtoavat ja jäävät ihoon kiinni
- Jos henkilöllä on vaara saada voimakas allerginen reaktio ampiaisen tai mehiläisen pistosta
  - Henkilökohtainen adrenaliinipiikki ensiavuksi



# Ampiaisten, mehiläisten, kimalaisten pistot

## Oireet

- Pistin ihossa (mehiläinen)
- Kipu, joka voi kestää pitkään
- Turvotus ja paukama
- Raju yliherkkyysreaktio, anafylaktinen sokki

## Ensiapu

- Poista mahdollinen pistin (varovasti)
- Ota kyypakkauksesta kortisonitabletit → Allergisen reaktion hillitseminen
- Viilennä pistoskohtaa
- Hakeudu tarvittaessa lääkäriin → etenkin jos kyseessä on lapsi tai allergisesta henkilöstä
- Anafylaktisen reaktion ilmetessä soita 112 ja turvaa peruselintoiminnot (hengitys ja verenkierto)



# Hyttysten, paarmojen ja mäkäräisten pistot

- Valtaosa väestöstä saa jonkinlaisia oireita hyttysten pistoista
  - Iholle ilmestyy rakkuloita, joka katoaa ja ilmestyy uudelleen
  - Voi kestää noin viikon
- Myös paarman aiheuttamat puremat(pistot) aiheuttavat reaktioita
- Suojautuminen pistoilta
  - Vaatteilla
  - Hyttyssuihkeella (ei toimi paarmoihin)



# Hyttysten, paarmojen ja mäkäräisten pistojen oireet ja ensiapu

- Oireina:

- Ihon turvotus
- Verenpurkauma (erityisesti mäkäräisten puremat)



- Ensiapu

- Pistoskohta paranee itsestään
- Hydrokortisonivoide lievittää aritusta ja kutinaa
- Antihistamiinitabletti voi ehkäistä ja lievittää oireita



# Punkin eli puutiaisen purema

- Punkin purema ei useimmiten ole vaarallinen
  - Punkki voi tartuttaa borreelioosia (Lymen tauti)
    - Bakterin aiheuttama sairaus
    - Voi aiheuttaa pitkäaikaisia vaivoja ilman hoitoa
  - Punkit levittää myös
    - Virusta, joka voi aiheuttaa aivotulehduksen puutiaisenkefaliitin
- Punkkeja esiintyy koko Suomessa
  - Viihtyvät korkeassa ruohikossa ja kosteilla metsäalueilla
- Punkin puremien ehkäisy:
  - Käyttämällä saappaita ja pitkälahkeisia housuja liikkuesssa ruohikossa ja maastossa
- Puutiaisaivokuumetta vastaan on olemassa rokote



# Punkki eli puutiaisen pureman oireet ja hoito

- Poista punkki vetämällä punkkipinseteillä tai sormin mahdollisimman läheltä ihoa
- Pureman aiheuttamaan turvotukseen ja kipuun voi auttaa kylmä kääre
- Seuraa puremakohtaa nähdäksesi kehittykö siihen ihottumaa
- Hakeudu lääkäriin, jos
  - Puremakohdan ympärille kehittyy viikon kuluessa rengasmaisen ihottuma
  - Punkinpureman seurauksena nousee kuume tai ilmenee pahoinvointia tai niveloireita



# Diabeetikon verensokerin liiallinen lasku (Hypoglykemia)

- Diabetes syntyy, kun
  - haima ei tuota elimistöön tarpeeksi insuliinia
  - tai lainkaan insuliinia
  - tai kun insuliini ei vaikuta elimistössä normaalisti.
    - Silloin veren sokeripitoisuus nousee liian korkeaksi.
      - Verensokeriin vaikuttavat ruokavalio ja liikunta.
    - Korkeaa verensukeria voidaan alentaa lääkkeillä.
- Ensiapua tarvitaan useimmiten silloin, kun verensokeri laskee liian matalalle
  - lääkkeen ottamisen jälkeen,
  - syöminen viivästyy tai on liian vähäistä
  - diabetesta sairastava juo runsaasti alkoholia.



# Diabeetikon verensokerin liiallisen laskun oireet

- Nälän tunne ja heikotus
- Hikoilu, kalpeus ja vapina
- Ärtymys, levottomuus ja aggressiivisuus
- Sekavuus
- Toisinaan kouristukset. Ihmisen mennessä tajuttomaksi kyseessä on insuliinisokki.



# Diabeetikon ensiapu hypoglykemiassa

- Jos autettava on tajuissaan,
  - anna hänelle glukoositabletteja tai
  - sokeripitoista syötävää tai juotavaa
    - 4-8 glukoosi- tai sokeripalaa on sopiva määrä.
- Jos autettava ei toivu 10 minuutissa tai jos hän menettää tajuntansa, soita hätänumeroon 112.
- Jos autettava ei herää, mutta hengittää normaalisti
  - käännä hänet kylkiasentoon hengityksen turvaamiseksi
- Älä anna tajuttomalle mitään syötävää tai juotavaa suuhun.



# Diabeetikon verensokerin liiallinen nousu (Hyperglykemia)

- Diabeetikon verensokeri voi nousta vaarallisen korkealle tasolle etenkin ennen sairauden toteamista
- Kun diabetes on todettu, verensokerin liiallinen kohoaminen voi johtua
  - jostain muusta äkillisestä sairaudesta
  - tai siitä, että insuliini jää ottamatta
- Jos verensokerin kohoamista ei hoideta insuliinilääkityksellä, se johtaa hitaasti kehittyvään happomyrkytykseen
  - Vaatii aina sairaalahoitoa
  - Hoitamaton happomyrkytys kehittyy hengenvaaralliseksi koomaksi



# Diabeetikon verensokerin liiallisen nousun oireet ja ensiapu

- Pahoinvointi ja oksentelu
- Vatsakivut
- Asetonin haju hengityksessä
- Puuskuttava hengitys
- Uneliaisuus, joka etenee tajuttomuudeksi
- Soita 112
- Huolehdi peruselintoiminnoista (hengitys ja verenkierto)



Soita heti hätänumeroon 112

# Kouristelu

- Kouristelu ja tahattomat lihasnykäykset johtuvat aivojen toimintahäiriöstä
- Kouristelun syitä voi olla monia:
  - korkea kuume
  - myrkytys
  - pään vamma
  - epilepsia
  - aivoverenvuoto
  - diabeetikon verensokerin laskeminen liian matalalle
  - voi myös liittyä sydänpysähdykseen.



# Kouristelu oireet ja ensiapu

- Ihminen menettää tajuntansa,
  - hän kaatuu ja hänen raajansa ja vartalonsa kouristelevat.
- Kouristelu kestää yleensä 1-2 minuuttia.
- Yleensä ihminen herää välittömästi, mutta hän voi olla herättyään sekava.
- Soita heti hätänumeroon 112.
  - Jos tiedät autettavan sairastavan epilepsiaa, tee hätäilmoitus numeroon 112, jos kouristelu pitkittyy yli viideksi minuutiksi tai jos kohtausta uusiutuu.
- Älä yritä estää kouristusliikkeitä
  - huolehdi siitä, että autettava ei kolhi päätään tai muuten vahingoita itseään.
- Käännä autettava kyljelleen, kun kouristukset sen mahdollistavat.
- Kun kouristukset loppuvat, tarkista, hengittääkö autettava normaalisti ja käännä hänet kylkiasentoon.
- Ota yhteys lääkäriin, jos kyseessä on lapsen kuumekouristus.
- Jos kohtausta menee itsestään ohi, varmista, että autettava on täysin toipunut, ennen kuin jätät hänet.



Lähteet:

Korte & Myllyrinne 2012. Ensiapu. Suomen  
punainen risti.

[Ensiapu - Punainen Risti](#)

